

періодичних видань; доступ до аудіо та відео матеріалів; необмежений доступ до інформації у будь який час.

УДК 811.112+81'42

О.О.Саламатіна

ДІАЛЕКТИЧНА ЄДНІСТЬ СТАНДАРТУ ТА ЕКСПРЕСІЇ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ТЕКСТІ ЯК ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена розгляду характерних ознак публіцистичного тексту на прикладі сучасної німецькомовної преси. Проводиться аналіз найважливіших чинників реалізації прагматичної функції публіцистичного тексту, які здійснюють вплив, що призводить до зміни соціальної діяльності адресата.

Ключові слова: інформативна функція, прагматична функція, стандарт, емотивність, експресивність.

The article deals with some characteristic features of the publicistic text (on example of the modern German-language press). The most important factors of realization of the pragmatic function in the publicistic text, carrying out the influence, which leads to changes in the social activity of the addressee, are analyzed.

Key words: informative function, pragmatic function, standard, emotionality, expressivity.

Дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців показали, що тексти сучасної німецькомовної преси виконують низку функцій, притаманних публіцистиці взагалі: інформативну, просвітницьку, популяризаторську, виховну, організаторську, аналітико-критичну, гедоністичну (розважальну) тощо. Однак основними його функціями, що вбирають у себе всі вище перелічені функції та найбільш безпосередньо виражаються у стилістиці мовлення, вчені

називають інформативну та прагматичну, або функцію впливу на масового адресата (здобувача вищої освіти) [1, с. 120].

Специфіка інформативної функції, що виконує публіцистичний текст, і яку можна визначити як денотативну, полягає у тому, що, по-перше, інформація у цій сфері суспільної діяльності адресується не вузькому колу спеціалістів, як, наприклад, у сфері науки, а широким масам, усім носіям мови; по-друге, тут необхідна швидкість передачі інформації, що не є необхідним, наприклад, в офіційно-діловому стилі [2, с. 116].

Інформативна функція тексту сучасної німецькомовної преси втілюється у тих особливостях публіцистичного стилю, що пов'язані з виявом інтелектуальності мовлення. Такими стильовими рисами вважаються: 1) підкреслена документально-фактологічна точність викладення; 2) стриманість, деяка офіційність або «нейтральність», що підкреслюють (на фоні експресивності жанру) значимість фактів, інформації; 3) певна узагальненість і понятійність викладення як підсумок аналітичності та фактографічності (нерідко разом із образною конкретністю вираження); 4) аргументованість викладеного [3, с. 82] тощо.

Особливий характер має і функція впливу, яку визначають як прагматичну: якщо у науковому стилі автор лише апелює до розуму адресата, аргументує будь-які положення за допомогою логічних доводів або точних розрахунків, то публіцист запевняє шляхом емоційного впливу на читача і тому в явній формі виражає своє ставлення до повідомлюваного. Дуже важливим є також те, що це ставлення не завжди є суто індивідуальним, – воно, зазвичай, є вираженням думки певної соціальної групи, що адресоване масам [4, с. 160]. Наприклад, назва інтерв'ю “*Nationalpark Eifel – Chance der Region*”/ «*Національний парк Айфель – шанс регіону*» (Live, 10/2006) повністю передає основну думку автора щодо доцільності відкриття у регіоні національного парку і приваблення туди туристів.

Отже, вимога здійснення впливу на масового читача створює таку специфічну особливість сучасного німецькомовного публіцистичного тексту, як його експресивний

характер, а вимога швидкості передачі інформації, причому суспільно важливої, – таку його рису, як нейтральність або стандарт.

Звісно, що стандарт зумовлює типовість організації тексту преси на різних рівнях (лексико-граматичному, стилістичному, структурному), а експресивність публіцистичних інтерв'ю називають важливим чинником реалізації їх прагматичної функції, оскільки експресивні риси є допоміжними у здійсненні комунікативних намірів та прагматичної настанови авторів тексту. Реалізація прагматичної мети авторів публіцистичних текстів спрощується за рахунок максимально вираженої прагматичної функції знаків усіх рівнів [5, с. 210].

Під експресивністю тексту преси розуміють усі застосовані мовні засоби, що дозволяють виразно уявити зміст цього тексту та ставлення до нього автора, аби посилити вплив на адресата [6, с. 179]. Дійсно, оскільки публіцистичний текст адресовано широкій аудиторії, автор стоїть перед необхідністю зацікавити читача не лише темою виступу, але і його мовною формою. З цим пов'язують різний ступінь експресивного забарвлення мовлення, що включає у себе доволі тонкі оцінні відтінки, які супроводжують мовлення, роблять його виразним. Експресія незмінно супроводжується ускладненнями та розширеннями змістової структури слова і речення [7, с. 12].

Узагальнюючий відносно функціональності та емоційності зміст терміну «експресія» Т.Г. Винокур вважає зручним, оскільки у висловлюванні ці дві ознаки найчастіше виявляються поєднаними одна з одною. На думку лінгвіста, злиття різних за виникненням експресивних елементів, що формують стилістичне значення, – це не уподібнення їх один одному, не втрата ними власних диференційних ознак, а вирівнювання їх функцій на комунікативній лінії узусу, коли і ті, й інші поєднуються для створення виразного ефекту висловлювання – його експресії [8, с. 57].

Отже, розуміючи експресію як виразність висловлювання, що створює злиття емотивних та функціонально-обмежених

властивостей стилістичних значень, у той самий час не можна обійти увагою факт, що різні шляхи її виникнення дозволяють говорити про різний характер відношення експресії до причин, завдяки яким вона виникла.

Безумовно, те, що газетна комунікація є однобічним каналом передачі інформації (а отже, виконує інформативну функцію), ніколи не викликало заперечень. Разом із цим питання про функцію впливу в мовознавстві довго не мало однозначного пояснення. Значний внесок у вирішення цієї проблеми зроблено В.Г. Костомаровим [9]. Він запропонував свій підхід, згідно з яким мова преси є діалектичною єдністю стандарту та експресії, оскільки *«в умовах газетної комунікації одна раціоналізація і тяжіння до стандарту не можуть забезпечити процес комунікації і неминуче урівноважуються в органічній єдності прагнення до експресії»* [9, с. 88].

Безперечним є той факт, що емоції – необхідна частина будь-якого пізнавального процесу, а отже, тексти сучасної німецькомовної преси також повинні бути однаково звернені й до розуму, й до почуттів. У цьому зв'язку концепція В.Г. Костомарова, що ґрунтується на визнанні найголовнішої ролі обох згаданих функцій публіцистичного тексту, видається доречною. Прагматична функція, будучи рівноправною стосовно функції інформування, займає значне місце у мас-медійній комунікації. Одним із основних інструментів її реалізації є експресивність. Інакше кажучи, між експресією та впливом встановлюються відношення включення.

Література:

1. Fleischer W. *Stilistik der Deutschen Gegenwartssprache* / Fleischer W., Michel G., Starke G. – Frankfurt am Main; Berlin; Bern : Peter Lang, 1996. – 341 S.
2. Seidler H. *Allgemeine Stilistik* / Seidler H. – Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht, 2003. – 359 S.

3. Девкин В. Д. Диалог : немецкая разговорная речь в сопоставлении с русской / Девкин В. Д. – М. : Высшая школа, 2001. – 159 с.

4. Крылова О. А. Лингвистическая стилистика / Крылова О. А. – М. : Высшая школа, 2006. – 319 с.

5. Чабаненко В. А. Стилистика експресивних засобів української мови / Чабаненко В. А. – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 351 с.

6. Маслова В. А. Параметры экспрессивности текста / В. А. Маслова // Человеческий фактор в языке : Языковые механизмы экспрессивности. – Мн. : ТетраСистемс, 1991. – С. 179–204.

7. Солганик Г. Я. Выразительные ресурсы лексики публицистики / Г. Я. Солганик // Поэтика публицистики. – М., 1990. – С.10–20.

8. Винокур Т. Г. Закономерности стилистического использования языковых единиц / Винокур Т. Г. – М. : Наука, 1980. – 237 с.

9. Костомаров В. Г. Русский язык на газетной полосе. Некоторые особенности языка современной публицистики / Костомаров В. Г. – М. : МГУ, 1971. – 267 с.

УДК: 811.111

А.А.Смирнова

HISTORY OF THE APPEARANCE OF MONEY

У цій статті автор розповідає про історію виникнення грошей, типи теорій походження грошей. Також приділяється увага цінності грошей у сучасному світі та в житті людини.

Ключові слова: гроші, монета, банкнота, концепція грошового походження, раціоналістична концепція, еволюційна концепція.

In this article the author talks about the history of the emergence of money, types of theories of the origin of money. Also